

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)
Білоруський державний аграрний технічний університет (Білорусь)
Університет Північ (Хорватія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів
Національний інститут стратегічних досліджень
Ужгородський національний університет
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Головне управління Державної казначейської служби України у Полтавській області

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали II Міжнародної науково-практичної
конференції,
присвяченої 90-річчю Університету**

22 жовтня 2020 р.

Полтава
2020

Серед представлених програм фінансової підтримки більшою мірою застосовуються інструменти надзвичайного фінансування. Станом на початок вересня 2020 року такі кредити були надані 80 країнам на загальну суму понад 50 млрд. СПЗ. Ще понад 30 країн висловили зацікавленість у запропонованих програмах з відновлення системи фінансового захисту і подолання наслідків пандемії. У короткостроковій перспективі зазначені вище програми спрямовані на стабілізацію економіки і, насамперед, направлення коштів на охорону здоров'я, соціальну сферу, а також на підтримку суб'єктів господарювання, які найбільше постраждали від фінансових наслідків пандемії. Звичайно чимало країн в змозі впоратися із кризою без фінансування МВФ. Тому фондом розробляються й механізми страхування на випадок непередбачених шоків для країн із стабільною економікою [2]. Таким чином, ситуація, що склалася, підштовхнула міжнародні фінансові установи до зміни пріоритетів та переорієнтації своїх програм на підтримку галузі охорони здоров'я, управління боргом, соціального захисту, зміни клімату, а також на підвищення стійкості держав до майбутніх ризиків у цих сферах.

Насамкінець, по мірі зниження невизначеності механізми кредитування МВФ будуть видозмінюватися. Так, коли світова економіка вступить у фазу відновлення, а наслідки кризи стануть більш чіткими та вимірюваними, планується переорієнтація програм Міжнародного валютного фонду на механізми фінансування, що сприятимуть зростанню із метою впевненого і стійкого виходу з кризи.

Література

1. Дель Ариччіа Дж., Мауро П., Спільмберго А., Зетгельмайер Дж. Меры экономической политики для войны с COVID-19 // Блог МВФ, 01.04.2020 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2020/04/01/blog040120-economic-policies-for-the-covid-19-war>.
2. Грегори Р., Линь Х., Мюлейзен М. Кредитование МВФ в период пандемии и после ее окончания // Блог МВФ, 21.09.2020 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2020/09/18/blog-imf-lending-during-the-pandemic-and-beyond>.
3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.imf.org>.

УДК 338.242(477)

Онищенко Світлана Володимирівна,

доктор економічних наук, професор,

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Соціально-економічна безпека є однією з найважливіших складових національної безпеки та визначальною умовою соціально-економічного розвитку України, забезпечення якої сьогодні є головною стратегічною метою публічного управління. Запобігання епідеміологічній небезпеці є важливою передумовою підтримання нормальних умов життєдіяльності та захисту населення, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, відновлення економічного зростання, збільшення добробуту населення, розвитку соціально-побутової та соціально-духовної складових соціальної інфраструктури держави, зменшенню

соціальної напруги в суспільстві й у цілому покращення життєздатності національної економіки.

Вірусна небезпека та її наслідки призводять до поглиблення економічної кризи в суспільстві. Небезпека пандемії COVID-19 стала не лише перевіркою здатності органів державного управління, місцевого самоврядування, економіки та національної безпеки протистояти значним викликам і загрозам, а й виявила суттєві проблеми в усіх сферах життєдіяльності суспільства [1]. В умовах загрози/небезпеки епідемії COVID-19 здоров'ю та життю населення Україна проходить численні випробування, зумовлені величезними втратами, яких зазнає держава, бізнес і населення. У процесі оцінювання масштабності назрілих проблем набуває особливої актуальності потреба в детальному дослідженні змісту, видів, чинників виникнення та способів поширення загроз/небезпек соціально-економічній безпеці України, які тривалий час накопичувалися в економічній сфері й залишаються невирішеними, а в умовах пандемії супроводжуються поглибленням негативних тенденцій. Розв'язання поставлених проблем потребує зміни моделі реагування та комплексного підходу з удосконалення наявних і розроблення нових механізмів запобігання загрозам соціально-економічній безпеці, запровадження яких вирішально вплине на відновлення економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки й у цілому безпечної життєдіяльності населення.

Зростання безробіття спричинило падіння рівня доходів населення та, відповідно, зменшення надходжень до державного бюджету. Станом на травень 2020 року державний бюджет виконано зі значним дефіцитом (24.5 млрд грн) [3]. Як наслідок, в умовах критичної необхідності фінансування медицини, наукових досліджень, підтримки бізнесу брак коштів лише поглиблює соціально-економічну кризу, спричинену пандемією.

Основним критерієм соціально-економічної безпеки держави є здатність національної економіки зберігати чи швидко відновлювати критичний рівень суспільного відтворювання в кризових ситуаціях, захист населення, формування відповідного стану соціальної сфери і рівня реалізації суспільних потреб, забезпечення гідного рівня життєдіяльності.

Паніка викликана початком пандемії призвела до зростання внутрішнього попиту на валюту. За рахунок психологічних чинників, з початку запровадження карантину прослідковувалася стрімка девальвація національної грошової одиниці до кінця березня (на 13,9%). Проте, поступове зниження курсу починаючи з квітня 2020 року свідчить про ефективну та вчасну політику НБУ, яка полягає в застосуванні валютних інтервенцій. Саме це дало змогу нівелювати ажіотаж, спричинений психологічними, а не економічними чинниками [4].

Загалом вплив пандемії COVID-19 на світову та українську економіки протягом березня – липня 2020 р. призвів до ряду таких змін на вітчизняному ринку праці:

- фактичного скорочення зайнятості в Україні;
- зростання кількості безробітних в Україні;
- зменшення кількості українців, що працюють закордоном (трудовах мігрантів);
- зменшення доходів населення України від продажу своєї робочої сили та самозайнятості через зменшення зарплати, втрати роботи та доходів фізичних осіб-підприємців [5].

Причому для формування адекватного уявлення про розвиток ситуації на українському ринку праці треба враховувати перебіг подій не лише щодо офіційної трудової та підприємницької діяльності, а й тіньової зайнятості населення.

Достатня кількість робочої сили і сировини усе менше розцінюється як конкурентна перевага країни. Сьогодні потрібно враховувати, що місце країни в

сучасному світі визначається якістю людського капіталу, станом освіти і ступенем використання науки і техніки у виробництві. Економічні процеси в Україні носять кризовий характер. Це впливає на всі сфери зовнішньої та внутрішньої економічної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, зниження їхньої економічної безпеки.

Забезпечення соціально-економічної безпеки в Україні істотно визначається процесами політичної і соціально-економічної трансформації, що відбуваються в нашій країні. Для формування соціально орієнтованої економіки необхідно об'єднати нормотворчу діяльність на державному рівні та ініціативні дії органів міської влади та органів міського самоврядування [2; 8].

Пандемія COVID-19 правомірно визначена реальною небезпекою соціально-економічній безпеці України. Її деструктивні впливи є вкрай критичними та викликають ланцюгову реакцію дисбалансу усіх макроекономічних показників соціально-економічного розвитку. Дуальний вплив епідемії вимагає пошуку балансу між захистом життя населення та збереженням економіки. В цьому контексті впровадження регуляторних заходів, спрямованих на попередження загроз соціально-економічній безпеці України та зменшення їх негативного впливу, набуває першочергового значення.

Список літератури

1. Горбулін В.П., Даник Ю.Г. Національна безпека України: фокус пріоритетів в умовах пандемії / В.П. Горбулін, Ю.Г. Даник // Вісник Національної академії наук України. – 2020. – № 5. – С. 3-18.
2. Варналій З. С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації / З. С. Варналій. – Київ : Знання України, 2020. – С. 309-318.
3. Онищенко С.В., Глушко А.Д. Пандемія – реальна загроза соціально-економічній безпеці України // III Міжнародна науково-практична конференція «ACTUAL TRENDS OF MODER SCIENTIFIC RESEARCH», September 13-15, 2020 - Munich, Germany. P. 190-195.
4. Онищенко С.В., Білько С.С., Шклярчук А.В. Загрози фінансово-економічній безпеці України в умовах пандемії COVID-19. Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність», 11 червня 2020, м. Полтава. – НУПП, 2020. – С. 120-121.
5. Кулицький С., Український ринок праці під впливом пандемії COVID-19: стан та оцінка перспектив розвитку / СІАЗ НБУВ// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4941:situatsiya-na-vitchiznyanomu-rinku-pratsi-v-umovakh-pandemiji&catid=8&Itemid=350
6. Doing Business 2020 / International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402.pdf>
7. Консенсус-прогноз «Україна у 2020-2021 роках: наслідки пандемії» / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5d3fea53-45e7-4641-8d48f0c865a24471&title=Vipuskukraina-U2020-2021-Rokakh-NaslidkiPandemii-Konsensusprognoz-kviten2020>.
8. Маслій О.А. Небезпека пандемії COVID-19 економічній безпеці бізнесу в Україні / О.А. Маслій, Б.М. Іванюк // The XIII International scientific and practical conference «Perspectives of world science and education» (September 9-11, 2020). – CPN Publishing Group, Osaka, Japan, 2020. – С. 195-199.